

پازار ایرتسی فی ۲۸ ربیع الآخر سنه ۱۳۲۸ و فی ۲۶ نیسان سنه ۱۳۲۶

جمعیت اسلامیہ نیک ناشر افکاریدر

مدیر مسئول :
مکتب نواب معلملرندن
کلیسی منیر

سر محرر :
فاتح مجیز درسعاملرندن
توقاد مبعوثی
مصطفی صبری

صاحب امتیاز :
فاتح مجیز درسعاملرندن
استانبول مبعوثی
مصطفی عاصم

مندرجات

ادبیات	بجاء واحکام عدلیہ منزه روا ۱ کوچوک حمدی
بابادیہ ر ع عاطف	کورولان مؤاخذہ بی مدافعہ ۱
نوی غرام طاهر المولوی	محاکم شرعیہ وحکام شرع قانونی لایحہ سی
عالم اسلام	اسلامدہ علوم وفنون ع عاطف
چین مسلمانلری عبدالاحد داود	استبداد ، مال حسین حازم

نسخہ سی ۱ غروشددر

آبونه اجرتی (پوستہ اجرتیلہ برابردر)

ممالک اجنبیہ ایچون :
۶۰ ، ۲۰ فرانق
۳۰ ، ۶۰

استانبول ورلایات ایچون :
بر سنه لکی ۶۰ غروش
الئی آیلنی ۳۰ »

درج اولنیمان اوراق اعاده ایدلمز

قارئلمنزه

اکثر مقالاته آیات کریمه واحادیث نبویه درج ایدلمش بولندینی نظر اعتبارده آلهرق رعایتسزلکده بولنلماہسی رجا اولنور .

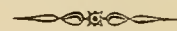
درسعارت

محمد بک مطبعه سنده طبع اولنشددر

ایکے نتیجہ میں ایلروپہ سور مشاورد کہ آئندہ ہر زمان
جدیدت و حقیقت کے ردائیدہ کی شیلردن عبارتدر .
مع مافیہ مواد مذکورہ کے بعضاری قودسیویلدہ
صراحتہ موجوددر .

مابعدی وار

کوچوک حمدی

مجلس مبعوثان علمیه انجمنہ تمدیلہ قلمہ الثانی

محاکم شرعیہ و حکام شرع قانونی لایحہ سی

اسباب موجبہ مضبطہ سی

برملتک ، برحکومتک حق حیاتی ؛ حیات حق ایله
قائمدر . حق وعدلدن انحراف ایدن جمعیتلر تاریخ
عالمده دائما ثبات واندراسہ محکوم اوله کلمشالردر . او
کیلردہ آنی وناکھان رونمون اولان غالبانه سطوتلر ،
متحکمانه شوکتلر برق خاطف کبی پی درپی ارتسامات
خیالیه منقلب اوله رق حقل تجلیات بقا فروزینہ
مغلوب اولمشالردر .

حق ؛ عالمده اضافات مجرددن ، برطاقم معانی
اعتباریهدن عبارت اولسہیدی حکومتلرک ، متغایلرک
کیفیات نفسانیلرینہ کورہ واقع اوله حق فرض وتخمینلر
عین حق اولق لازم کلوب تسویلات کیفیہ سنی قانون
حق بیان حکومتلر البتہ حق حیاته مظهر اولورلردی .
فقط حق ؛ کائناتک حقائق نفس الامریه سی میانہ داخل
برامر محقق اولدینی جہتلہ آنک موجودیتی دخی موجودات
سائرہ کبی برطاقم قوانین حقیقیہ وبرجوق حقائق علمیه نک
سلسلہ تناسقہ متفرع بولندیغندن عالمده ہر هانکی
برقوت حق دیلدیکی کبی وضع وتبیلہ قدرتیاب اوله مز .
تبیل حقوق تبیل حقائق کبی متمماتدن معدود اوله
بیایر . بوسببہ مبیدرکہ ایجاد واعدام حقوق قضیہ سی
حکومتلرک دائرہ صلاحیت واقدارندن خارج اولوب ہر

حکومت مافوق سدہ کی بر قدرت تشریعیہ نک امر ونہینہ
منقہ اد اولق مجبوریتندہ در . انکیچون قوہ قانونیہ نک
تحت حکمنہ کیرمین حکومتلر حکومت مشروعه اوله مز .
ایشته بو نقطہ نظرندن ہیئت اجتماعیہ دولتک اول
امرده ایکی رکنہ انقسام ایتدیکی کورولور . لکن قوای
قانونیہ نک حکومتلر اوزرندہ کی حاکمیتی دخی برحق اوله
بیلیمک ایچون قوای حکومتک ماہیتدن دہا متعالی
برحقیقتی احتوا ایتسی ایجاب ایدر . قوای قانونیہ مبانی
حقوقیہ نک وضع وایجادینہ قادر مافوق البشر برمنبعہ
استناد ایتک وحقوق بشری تعیین امرندہ قوای بشریہ
دکل حاکم کائنات اولان قدرتلرہ عرض افتقار ایتک
ضروریدر .

حقوق طبیعیہ نظریاتی ایشته بو حکمتدن منبعث
اولدینی کبی شرایع منزلہ اساسلری دخی بواحتیاجک
لوازمندن بولمق دولایسیلہ نظر اسلامده مبانی علم حقوق
قوانین سنہ اللہ یعنی قواعد و حکم طبیعیہ ایلہ آنک مفسری
اولان احکام منزلہ اوزرہ مؤسس اولغلہ انسانلرک قدرت
تشریعدن حصہ لری حادثاتک صور ظہورینہ کورہ او
مبانی دائرہ سندہ کشف واستنباط مسائلدن عبارت تلقی
اولنور .

حاصلی حقل اصل وماہیتہ دائر وضع وتبیل
قوہ قانونیہ نک حوزہ صلاحیتہ راجع اولوب حکومتلر
یالک زہر حق یرلی رینہ کتیرمک دیمک اولان احقاق حق
واجرای عدل ایتک وظیفہ سیلہ مکلفدرلر . بناء علیہ
حکومتلرک غایہ اصلیه سی احقاق حق قضیہ سندن عبارتدر .
حکومتلرک امید ویا اقتطاف ایدلمکدہ اولان معالی
مدنیہ ، سعادت بشریہ متعلق بر طاقم نتایج علویہ آنجق
احقاق حقوق امر مهمی اوزرہ ترتب ایدہ بیلہ جک
ثمرات نالیهدن عبارت اولدینی جہتلہ مشروع برحکومتک
غایہ حقیقیہ سی احقاق حق قضیہ سندن بشقہ برشی
دکلدر .

ایلمکده و بو نقطه دن قوّه قضائیه مشروطیتده دخی بر قوّه متازده عد ایلمکده در .

بوسبیه مبنیدر که تا ابتدای اسلام دیری بلاد اسلامیده ولایه امور بو اساسلری اکر برحق و جهله تعیین و ترتیب ایله کلدیکی کبی حالاً ولایتمز ارکان حکومتده بیله ولایه ایله حکام باشلیجه بر عنصر مهم تشکیل ایتمکده بولنشدر .

خلاصه بر حکومتده حکام و محاکم درجه اهمیتینی تعیین ایدن امر ولایت قضانک شریعت و مشروطیتده کی موقع عالیه پک بیوک اولدینی جهتله قوّه قضائیه سز اوله رق فرض ایدیلان مشروطیت اصل که مشروطیت اولمقدن چیقارسه قوّه قضائیه دن معرا فرض اولنان شریعت دخی عادتاً مرتفع دیمک اوله جغدن قوّه قضائیه دیانت و شریعت اسلامیه نک روحی مثابه سنددر .

سابغاً بحث اولندینی و کتب فقهیه ده مسطور بولندیغه نظراً ولایت قضا انجق حقوقک حکماً حل و فصلنه منحصر اولوب سیاست عامه نک ایجابات سائر سینه اصلاً شمولی یوقدر . بناءً علیه حکام صفت حاکمیتلری نقطه نظرندن انجق انشاء حکمه مأمور اولوب اجرا و تنفیذ و ضبط و ربط امورده قطعاً علاقه دار اوله منلر . حتی بعض فقهایک بیاننه کوره اقامه حدود بیله ولایت قضادن خارجر . دینلور که حقوق شخصیه قیلدن اولیلان امور جزائیه و تعزیری دخی ادل ولایت قضادن بشقه اولدینی جهتله بونلر ایروجه امرولی الامرده محتاجدر . بونکچون حضرت عمر اذن هایونلری شرفصادر اولقسزین حداً و تعزیراً هیچ بر قتل اجرا اولنماسنی تعمیماً امر بیوره شلردی .

ایشته ولایت قضانک مرتبه اطلاقده ماهیتی بوندن عبارت اولوب اطلاق شرعی اوزره بلا تعمیم ولا تخصیص نصب اولنان بر قضینک درجه صلاحیتی اشبو دائره خارجه حقیقه میه جغدن زائد اوله رق وقوع بولان فعل

شو حاله نظراً بر حکومت احقاق حقوق امرنده اوله هیئت اجتماعیه ارسنده یری رینه توزع ایتسی لازم کان حقارک خارجاً و داخلماً سکت و خلدن وقایه سی ضمننده ضبط و ربط سیاسی به ثانیاً خلل و تعرضه اوغر ایلغند اشتباه حاصل اولان حقوقک علاقه داران بیننده تدقیق و محاکمه سیله ظاهره اخراجی ایچون فصل قضایه ثالثاً دوچار خلل اولدینی کسب قطعیت ایدن حقوقی وضع اصلیه نه ارجاع ایله تنفیذ و اجرایه مأمور بر قوّه عامه دیمکدر .

بوکون قوّه اجرائیه دیدیکمز بو قوّه عامه حق قانونی بتمامه محافظه ایدرک اشبو وظائف ثامده قطعاً التزام قصور ایتیمه جک اولورسه ترقیات بشریه عائد هر درلو ثمرات مدنیه محفوظیت حقوقیه ایله بکام اولان افرادک تشبّهات شخصیه لرندن طبیعتیه ظهور یافته اولور .

عمده حکومتده مودوع اولان اشبو احقاق حق امریه بوکا متفرع وظائف عمومیه به دائر صلاحیت قانونیه لسان شرعده ولایت عامه و سیاست عامه اطلاق اولور که بونلرک هیئت مجموعه سیله مقام تجلیسی امامت کبری اولوب حال و مصالحتک ایجابنه کوره مراتب اصلیه سندن هر بری ولایت، وزارت عنوانیه وکلای دولته توزع و انقسام ایلر .

احقاق حقوقک سابق الیلان مراتب ثلاثه سی میاننده ولایت قضا ایروجه بر جهت امتیازی حائزدر . چونکه کرک ضبط و ربط سیاسی و کرک تنفیذ و اجرا ولایتلرنده ابراز سطوت و شوکتیه احتیاج درکار و بناءً علیه قوای مادیه لزومی امر آشکار اولدیغدن بونلر نوعاً متجانس عد ایدیله بیلدیکی حالده قوّه قضائیه ده یالکز قوای علمیه حکمران اولسنه و قانون حقک غوامض و معضلاتی بوراده هر درلو مداخله دن آزاده اوله رق سلم و سکون ایله حل ایدمک اساس بولمنه مبنی محافل قضا همان مناظرات علمیه محافلندن معدود اوله رق بر استقلال نوعی تی تضمن

ایدی . اوزمان افراد امتک تربیه حق شناسیسی بودرجه متین اولدینی حالد حکومتک قوه قضائیه دن خلوی جائز اولدیه جغدن ینه محکمه لر آچیق وقاضی ارباب مصالحه منتظر بولنوردی .

شریعت اسلامیه ده محاکماتک علنی اولمیش دولایسیله محکمه لر بلده لک مشهور ناس اولان مواعینده بولندیرلیق احکام شرعیه ایجابانندن اولدینی وعین زمانده بیت المالدیه اقتصاد واجب بولدینی جهته محکمه لر وقیله علی الاکثر اک بیوک جامعلرده عقد اولنور وهرکس جامع شریفده کال خشوع وخضوع ایله محاکماتی بالاستماع قضاتک صواب وخطا سندن خبردار اولوردی ومسلم وغیر مسلم ارباب دعاوی سویاً جامع شریفده محاکمه ایدیا بولردی . ووقیله حکام شرع ، لزوم کوردکاری محله عقد مجاس قضا ایدیا بولماری وافاده شفاهیه ایله استماع دعاوی ایلماری کبی بعض نقاط اعتباریه زمانر اصطلاخجه عادتاً صلاح حاکماری طرزنده ایدی . اخیراً عهد حضرت علیدن بدأ ایله امویلرده عباسیلرده ، اندلسیلرده یواش یواش تخصیص وتنويع قضا باشلا یارق امور جزائیه ونعزیریه ایله امور حقوقیه آیری آیری محکمه لره تودیع اولمغه باشلامشدی . وبودورلرده قضاتک معیار علمسی مرتبه اجتهاده وصولی اتخاذا ایدلیکنندن قضاة مجتهدیندن نصب وتعیین اولورلردی .

حکومت عثمانیه نک مبدأ تأسسندن اعتباراً دخی امر قضایه دکری قدر اهمیت ویرلمش اولوب اکثریا تقسیمات مملکویه تبعاً حدود قضا تعیین ایدلسکله برابر بعض خصوصاتده تشکیلات مخصوصه دخی تعقیب اولمش ایدی . پای تحت سلطنت سینه ده شیخ الاسلاملر مفتی الانام بولندقلری جهته اصل قوه قضائیه مرکزی قاضی القضاة اولمق اوزره تعیین اولنان ایلاک اوکجه بر وثانیا روم ایلی واناطولوی قاضی القضاة دنیلان ایکی صدره مودوع اوله رق بونار هم قاضیارک نصب وتعییننه وهم ابروجه محاکمته مأمور بولنورلردی .

وعملی طرف حکومتدن ابروجه اذن وتفویضه محتاج اولور . معافیله امر قضا نفسنده واسع الحدود بر ولایت اولمغه برابر ایجابنه کوره مکاناً ، زماناً مصالحه قابل تقیید اولدینی کبی لدی الاقتضا قاضیلر وظیفه قضا خارجنده بعض امور دخی تودیع اولنه رق ولایات سائرده تشریک جائز اولور . بوبابده معیار حقیقی ایسه عرف وتعامل واقضای مصلحتدر . معین الحکام بوخصوصی بروجه آتی نقل وتأيید ایشدر .

• اعلم ان عمرم الولايات وخصوصها ومايستفيد المتولى بالولاية يتلقى من الالفاظ والاحوال والعرف وایس لذلك حد فی الشرع فقد یدخل فی ولاية القضاء فی بعض الامکنه وفی بعض الازمنه ما یدخل فی ولاية الحرب وقد یكون فی بعض الامکنه والازمنه قاصراً علی الاحکام الشرعیة فقط فیستفاد فی ولاية القضاء فی کل قطر ماجرت به العادة واقتضاه العرف وهذا هو التحقیق فی المسئلة .

ایشته ابتدای اسلام دنبری قضاة ومحاكم حقننده ازچوق اختلاف عرف حاصل اولوب وظائف وتشکیلات ایله تعیین قضاة امرنده بعض تحولات میدانه کلش ایسه ده حکومت اسلامیه دن هیچ برسی قوه قضائیه نک اهمیتندن ذهول ایتماشدر .

معافیله اصل اداره حکومتده هر نه زمان یواسزاق ظهور ایتمه باشلامش ایسه عین زمانده حکام ومحاكمه سوء استعمال اویواسزاقلرک ال برنجی ثمره منی تشکیل ایشدر .

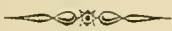
قرن اولده قضاة اسلام امور حقوقیه وجزائیه نک هر ایکسینه مآذون اوله رق منصوب اولدقارندن محاکم حقوقیه وجزائیه متحد بولنوردی . حضرت ابی بکرک زمان خلافتده حضرت عمر قاضی مطلق اولوب حضرت علی حضرت عثمان حضرت زید بن ثابت وظیفه کتبات قضا ایله مشغول ایدیلر . حالوکه ایلاک دوره خلافتده تماماً برسنه هیچ برکیمسه محکمهیه مراجعت ایلماش

مملکت مزده سوء استعمال ایچون برچوق قضی حکایه لری ایراد اولمغه باشلادی .

حکومت عثمانیه ده احقاق حَقِّک الِک مهم رکنی اولان امر قضا بو سوء استعماله معروض اولونجه بالطبع کتاب صحیفه لرده منطوی قالان قوانین اسلامیه ارتق اجرای تأثیر معدلت ایده من اولدیغندن افراد ملت حقسزلقدن شکایتیه باشلامش و حیات حَقِّک بو صورتله ضیاعه اوغرامسی حکومتک حق حیاتنه تأثیر ایدوب بوخصوص اوروپا ایچون حکومت مزه بروسه یله مداخله تشکیل ایش ایدی .

صوک زمانلره طوغری کویا بوکا چاره ساز اولمق اوزره تشکیلات عدلیه یه تشبث اولندی .

مابعدی وار

— اسلامده علوم وفنون —

« مقدمه »

ظهور اسلامدن اول قوم عرب آرسنده کی علوم ، علم نجوم ، علم انساب ، تاریخ ، کهانت ، طبابت ، شعر ، خطابتن عبارت ایدی ، بونلردن الِک زیاده ابراز اقتدار ایتدکاری ایسه ، علم نسله تاریخ ، شعر ایله خطابتدر . اسلامک ظهوریه کندی وطنلری اولادندن بر ذاتک — کندی لسانلری اوزره — هیچ مألوف اولمقلری حتی تصور ایدمه مدکاری بر طرزده میدانه قویدینی قرآن کریمی کورنجه عادتا شاهه لیلر ؛ چونکه نه کاهنلرینک مسجع ، مبهم سوزلرینه ، نه ده شاعرلرینک مقفی ، موزون شعرلرینه بکزمیه رک قدرت ادب و خطابت لک نسبت قبول ایتمز بر صورتده فوقده ، محیط تصورلرینک تماماً خارجنده ایدی .

نثره بکزر ؛ فقط کوردکاری نثرلردن دکل ،

بیوک بلده لر قاضیلک لره و کوچوک بلده لرده قاضیلک لره مربوط اوله رق نیابتلره تودیع اولنوردی . قضیلر سنین عیدمه مدارسه تحصیل علوم ایله اهلیتی مصدق و او وقتک الِک مهم امتحانی اولان رؤس امتحانده بالمسابقه حائز موفقیت اولدقدن صکره اون درجه اوزره مرتب اولان سلسله مدرسینی خیلی سنه لرده بالفعل تدریس علوم ایله بلاشتغال ترفیعاً قطع ایده ایده مولویته واصل اولمش وصیت فضل و عرفانی ، سویه اخلاقیه سی بین الانام تعین ایش بولنان ذوات فاضله دن تعیین اولنورلردی . حالاً رتب علمیه میاننده مولویت رتبه سی دنیلان رتبه لر او وقتلر منصب قضا دیمک ایدی .

سابق الذکر رؤس امتحاننه داخل اوله بیله جک درجه ده تصدیق نامه اخذینه نائل اولان ذوات دخی اوزمان دارالفنونلرینک یتشدیردیک ارباب اقتدار علمادن بولندقلری جهته بونلردن حسب القدر رؤس امتحانندن کیرو قالانلر ایسه هدر ایدلمسی تجویز ایدلیان ذواتدن بولندقلردن بوکیلردن ناآبار انتخاب ایدیلردی . بوناآبلره همان صالح حاکم لری دینه ییلردی .

بواصول بیک تاریخلرینه قدر هیچ سوء استعماله اوغرامق سزین دوام ایدرک قضاة و نواب مغبوط العلم والاخلاق بولندینی و حکومتجه ده بونلره اهمیت لازمه عطف ایدیلرک تحصیل و تربیه و معیشتلرینه کما ینبی اعتنا اولدینی جهته اوزمانلر دولت علیه عثمانیه محاکمی روی ارضک محافل معداتی عد اولنور و قاضیلر عفت و استقامنده مثل سائر تاقی ایدیلردی .

مع التأسف صوکره لری تحصیل علومه او قدر تشویق و اعتنا ایدلماکه و حیثیت نسبییه و اضافیه کوره پاشا زادلره رتبه علمیه توجیه اولتمق اصولی احداث اولمغه باشلادینی تاریخدن اعتباراً برطاقم نااهلر مساک علمیه یه انتساب ایدرک بر ایکی یوز سنه دنبری محاکم عثمانیه کوندن کونه ضعفی اترمغه و بوندن صکره